

Jaargang 6 nr. 4

REDACTIONEEL

An Marchal
Forumwerker

- 15 november 2005
- V.U.: Marianne Regelbrugge
- Maria Theresiastraat 114
- 3000 LEUVEN
- Tel: 016/ 22 63 88
- Fax: 016/ 22 74 82
- Bank: 736-0001066-63
- E-mail: info@suggnome.be

Van de redactie <i>An Marchal</i>	1
Bemiddelingsdiensten tussen afhankelijkheid en autonomie <i>Ivo Aertsen</i>	4
Noodzaak van een een- heid van structuur binnen de organisatie van de be- middelingsdiensten? <i>Tom Goosen</i>	6
Samen onder één dak?! <i>Ilse Jaspers en Dirk Roussard</i>	12
Verslag Samenspraak 16 september 2005 <i>Alice Delvigne</i>	15
Goed om weten	19
Nieuws uit Europa	21
Samenspraak 9 december 2005	24

Het einde van 2005 ligt in het vooruitzicht, een nieuw werkingsjaar kondigt zich aan. Suggnomè bevindt zich in vergelijking met andere jaren in een wat meer comfortabele positie, althans op het eerste gezicht. Waar we in het verleden op het einde van het jaar wel eens in onzekerheid verkeerden aangaande de verdere financiering (en dus het voortbestaan) van bemiddelingsdiensten (en sommige medewerkers letterlijk hun ontslagbrief kregen), hebben we hierover dit jaar geen directe kopzorgen. Volgens de eerste ramingen zullen alle diensten kunnen blijven bestaan. Ondertussen werden ook de uitvoeringsbesluiten met betrekking tot de erkenning en de subsidiëring van de bemiddelingsdiensten, en de samenstelling en de werking van de deontologische commissie goedgekeurd door de ministerraad en is er nu ook een advies bij de Raad van State(1). De ontwerp KB's voorzien de norm van 50 dossiers per voltijds equivalent per jaar om van subsidies te kunnen genieten. Verder wordt een Deontologische Commissie Bemiddeling voorzien in de schoot van de Federale Overheidsdienst Justitie, die zal waken over een eenvormige gedragscode voor alle erkende bemiddelingsdiensten. We stellen ons wel nog enkele

vragen bij deze besluiten (en niet het minst over de plaats, of het gebrek daaraan, van de coördinator in deze), maar deze zullen met de tijd een antwoord krijgen.

2006 zou met het inwerkingtreden van de nieuwe wet wel eens een scharnierjaar kunnen worden voor onze organisatie. Enerzijds staan we voor de uitdagende maar niet eenvoudige opdracht om het forumwerk en de implementatie opdracht opnieuw te positioneren ten aanzien van de bemiddelingspraktijk en Suggnomè als werkgever van de bemiddelingsdiensten. Hoewel dit een logische en reeds lang verwachte stap is, zorgt ze voor een wat ongemakkelijk en minder comfortabel gevoel, althans bij de auteur van deze bijdrage. Het zou wel eens grote veranderingen kunnen teweeg brengen voor de structuur van onze organisatie. Anderzijds zal het heel wat zoekwerk van de bemiddelaars vergen om hun praktijk te organiseren volgens de principes van de wet, die aan alle personen met een direct belang in het kader van een gerechtelijke procedure, in elke fase van de strafrechtspleging, de mogelijkheid tot bemiddeling voorziet. Ook voor hen blijven nog veel vragen soms ongesteld en vaak onbeantwoord.

Daarnaast worden we opnieuw geconfronteerd met de vraag hoe de verschillende projecten met betrekking tot slachtoffer daderbemiddeling in strafrechtelijke context zich ten opzichte van mekaar positioneren (de bemiddelingsdiensten meerderjarigen, de bemiddelingsprojecten minderjarigen, de bemiddelaars in strafzaken en de schadebemiddelaars), en dit zowel op institutioneel als op conceptueel niveau. Zo bijvoorbeeld, hoe verhouden de arrondissementale stuurgroepen 'bemiddeling in delictsituaties' zich ten opzichte van de arrondissementale overlegplatforms herstelrechtelijke en constructieve afhandelingen minderjarigen? Op het vlak van structurele inbedding bevestigen de recente wetgevende initiatieven⁽²⁾ voorheen gemaakte beleidskeuzes. De projecten blijven verspreid over verschillende werkgevers en ressorteren onder verschillende bevoegdheidsniveaus. Hierbij ontbreekt een lokale of bovenlokale coördinatiestructuur.

Ondanks deze structurele versnippering van de diensten ervaren we dat bemiddelaars uit de verschillende projecten toenadering blijven zoeken. De wetgevende ontwikkelingen zetten aan tot overleg tussen de projecten aangaande hun herstelrechtelijke visie en werkingsprincipes. Bewandelt elk project verder zijn eigen ingeslagen weg of vereffenen we samen een breder pad en gaan we samen (en opnieuw?) aan de kar trekken voor een gecoördineerd en eenvormig bemiddelingsaanbod? Met betrekking tot de organisatie van de bemiddelingsdiensten is de discussie rond het eenheidsconcept een oud zeer, maar daarom niet minder pertinent. Op uitdrukkelijke vraag vanuit de praktijk viel onze keuze voor het onderwerp van deze Nieuwsbrief dan ook op dit thema.

In het eerste artikel van deze Nieuwsbrief waarschuwt Prof. Ivo Aertsen (K.U.Leuven) voor de institutionele omgevingsinvloeden op het aanbod en het proces van bemiddeling zelf, en haalt hij theoretische en praktische redenen aan om verschillende herstelrechte-

lijke projecten in een eenheidsstructuur te voorzien. In de volgende bijdrage pleit Tom Goosen (attaché dienst Justitiehuisen) voor een uitzuivering van de uiteindelijke finaliteit van het bemiddelingsproces en stelt hij de plaats van bemiddeling in strafzaken in deze context in vraag. Tegelijk appelleert hij de overheden op hun verantwoordelijkheid om meer samen te werken. Tenslotte verduidelijken Ilse Jaspers en Dirk Roussard de visie van BAAL (Bureau Alternatieve Afhandeling Limburg) aangaande de inbedding van herstelbemiddeling waarbij ze het 'samen onder één dak zitten van bemiddelaars én begeleiders van een leerproject of gemeenschapdienst' inhoudelijk beargumenteren. Deze auteurs leveren al heel wat voeding om te reflecteren en te herbronnen.

Om over dit thema verder van gedachten te wisselen, nodigen we u warm uit op de volgende Samenspraak die doorgaat op 9 december en die deze keer plaatsvindt in het **Justitiehuis van Mechelen** (zie uitnodiging achteraan). Verder in de Nieuwsbrief leest u het verslag van de vorige samenspraak en krijgt u enkele berichten vanuit het European Forum for Restorative Justice.

Sinds 1 november is Suggnomè een nieuwe collega rijker. Bart Claes is vanaf november gestart met de nieuwe bemiddelingsdienst in het gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde. Hiermee heeft de bemiddelingspraktijk reeds voet aan de grond in 11 gerechtelijke arrondissementen in Vlaanderen.

Tot slot sluit ik deze bijdrage fier af met de aankondiging van een nieuw boek onder de titel 'Waarom? Slachtoffer-daderbemiddeling in Vlaanderen'. Dit lijvig boek (269p.) werd geschreven door medewerkers van Suggnomè en is uitgegeven door uitgeverij Garant. In dit boek beschrijven we uitvoerig de praktijk van slachtoffer dader bemiddeling in Vlaanderen. Daarnaast komen slachtoffers en daders die bemiddeld hebben zelf aan het woord, en geven professionals uit de verschillende para-

justitiële sectoren hun visie op bemiddeling weer. Een bestelformulier vindt u verder in deze Nieuwsbrief.

Veel leesgenot en hopelijk tot 9 december in Mechelen.

(1) Persbericht FOD Justitie 23 september 2005: "Bemiddeling in Strafzaken".

(2) Wetsontwerp tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming en het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, *Parl. St. Senaat 2004-05*, nr. 3-1312/1; Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, van artikel 606 van het Wetboek van Strafvordering en van de artikelen 12 en 30 van het Strafwetboek, *Parl. St. Senaat 2004-05*, nr. 3-1313/1; Wet van 22 juni 2005 tot invoering van bepalingen inzake bemiddeling in de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering en in het Wetboek van Strafvordering *B.S. 27 juli 2005*.

Bemiddelingsdiensten tussen afhankelijkheid en autonomie

Discussies naar aanleiding van de vraag of en waar diensten voor slachtoffer – daderbemiddeling en andere herstelrechtelijke praktijken institutioneel moeten verankerd worden, en hoe ze op bestuurs- en uitvoeringsvlak dienen georganiseerd te worden, vertrekken vaak van een reductionistische probleemstelling. Deze inperking uit zich op minstens een vier-tal niveaus.

Het debat rond herstelrechtelijke visies spitst zich gewoonlijk toe op de gewenste reactievormen. Datgene waarop men reageert - het delict - en hoe dat feit gedefinieerd wordt, is veel minder voorwerp van reflectie. In een herstelrechtelijke benadering zijn beide niveaus echter onderling sterk gerelateerd - en dat maakt ook juist één van de sterktes

uit van het herstelrecht: de lens die men gebruikt om naar een misdrijf te kijken, beïnvloedt de manier van reageren, en vice versa. Dit interactieve gebeuren treedt duidelijk te voorschijn in de praktijk van bemiddeling. Dit betekent alleszins dat de bemiddelaar of 'facilitator' een ruimte zal creëren om de feiten te laten herformuleren, te herdefiniëren, complexer te maken vertrekkend van de levenswerkelijkheid van de direct betrokkenen. Idealiter gebeurt dit op een niet-voorgestructureerde wijze, niet gedetermineerd door de rationaliteit van één van de betrokken institutionele contexten. Met andere woorden, het spreken en handelen naar aanleiding van een schadeverwekkend gebeuren moet kunnen plaats vinden vanuit een proces van open betekenisverlening. Wanneer deze betekenisverlening maximaal kansen krijgt, kunnen de betrokkenen een eigen - en soms onvoorspelbare - houding bepalen ten aanzien van de feiten en de gewenste reactie. De uiteindelijke reactie is dus wel degelijk belangrijk, maar hoeft niet vooraf bepaald te zijn door denk- en handelingskaders van vergeldende, preventieve of pedagogische aard. Een holistische benadering, zeg maar.

Deze wisselwerking tussen feit en reactie doorheen het bemiddelingsproces - tegen de achtergrond van de maatschappelijke, justitiële norm - biedt uiteindelijk een belangrijk rechtsvormend potentieel. Hier ligt dan ook een dieperliggende betekenis van de neutraliteit van het aanbod en de organisatie van bemiddeling. Zoals een neutrale opstelling van de bemiddelaar belangrijk is om een zo echt mogelijke communicatie tussen slachtoffer en dader te garanderen, zo is ook een neutrale positie van de organisatie noodzakelijk om de partijen uit te nodigen een bijdrage te leveren tot rechtsvorming. Herstelrecht heeft immers ook - en vanuit onze optiek zelfs in de eerste plaats - te maken met 'recht'. Voor bemiddeling en conferencing staat het aspect 'recht' als inhoudelijke categorie (dus niet louter vanuit procedurale waarborgen) vaak niet echt op de voorgrond.

Wat wel vaker voorop staat, zijn de meer zichtbare resultaten zoals een overeenkomst rond schadevergoeding of een andere vorm van herstel, een gemeenschapsdienst of een opvoedkundig plan. Deze resultaatgerichte, instrumentele benadering kan beperkend werken ten aanzien van het proces van participatieve rechtsvorming als waarde en doel van de interventie op zich.

Het praktisch lokaliseren van bemiddelingsinitiatieven binnen bestaande institutionele structuren (zoals die van de politie, justitie, het welzijnswerk, de bijzondere jeugdbijstand) maakt deze initiatieven (uiteraard) onderhevig aan invloeden vanuit de aanwezige organisatie- en beroeps cultuur. De huidige bemiddelingspraktijken tonen voldoende voorbeelden van de verregaande invloed hiervan op de gehanteerde methodiek; denk maar aan de overwegende daderoriëntatie van sommige bemiddelingsvormen en het zeer geringe aandeel van de directe (face-to-face) bemiddelingen. Deze oriëntaties doen op zich niets af van de waarde van bepaalde bemiddelingspraktijken. Het probleem is echter dat men onvoldoende kan anticiperen op de (verdere) invloeden die de organisatie uitoefent op het omzetten of vertalen van theoretische idealen en principes in de praktijk. Het feit dat het inschatten van deze institutionele omgevingsinvloeden zo moeilijk is, draagt niet zelden bij tot 'de verwording van goede theorieën tot slechte praktijken'. Deze thematiek van opslorping heeft veel te maken met het risico van 'recuperatie'.

Discussies rond de gewenste positionering van het herstelrecht richten zich meestal op de relatie van herstelrechtelijke werkvormen en organisaties tot de formele strafrechtsbedeling. Vanuit een vaak defensieve houding worden ingewikkelde pogingen ondernomen om het herstelrecht theoretisch te legitimeren, waarbij men – precies door zich te vergelijken met het formele strafproces – een aantal justitiële categorieën overneemt. Dit alles heeft zijn weerslag op de praktische organisatie van bemiddeling. Voorbeelden

van deze invloeden zijn het denken in termen van strafrechtelijk minderjarigen en meerderjarigen, het hanteren van strafrechtelijke kwalificaties van misdrijven bij het vastleggen van de selectiecriteria voor 'geschikte' dossiers en het organiseren van bemiddelingsvormen of –diensten overeenkomstig de fase van strafrechtelijke afhandeling (politiële schadebemiddeling, strafbemiddeling, herstelbemiddeling voor vonnis, herstelbemiddeling in de fase van de strafuitvoering). Dit alles mag vanuit een institutioneel denken logisch lijken, dit is het niet als men kijkt naar de verschijningsvorm van criminaliteit in de samenleving. Criminaliteit, en het omgaan er mee, speelt zich in de eerste plaats af buiten elke institutionele context om. Er zijn dan ook nogal wat argumenten te formuleren om bij het zoeken naar betere reactievormen ten aanzien van criminaliteit meer fundamenteel aandacht te besteden aan capaciteiten en dynamieken in de vrije samenleving. Het creëren van een maatschappelijk draagvlak voor het herstelrecht kan als voorbeeld gelden. De relatie van het herstelrecht tot, en inbedding in de samenleving wordt als thema sterk verwaarloosd in theoretische discussies en in praktijk- en beleidsontwikkelingen.

De noodzaak om op het niveau van de individuele bemiddeling te kunnen werken met een open textuur, de aanwezigheid van een perspectief op authentieke rechtsvorming, het risico op recuperatie van het herstelrechtelijke gedachtegoed en tenslotte de onvoldragen inbedding in de samenleving: het zijn vier onderling verweven aspecten die aansporen tot grote voorzichtigheid bij het institutionaliseren van het herstelrecht. In dit verband is het wellicht goed om te wijzen op de verschillende betekenissen die het begrip 'institutionalisering' kan hebben. Tijdens een internationale workshop, gehouden in Leuven in november 2004, werd één en ander duidelijk.⁽¹⁾ Het institutionaliseren van een nieuw ontstane praktijk wordt vaak geassocieerd met het idee van opname en inkapseling van deze praktijk binnen bestaande instituties. Het thema 'recuperatie' komt dan uiteraard snel – en

terecht – ter sprake ‘Institutionalisering’ in zijn oorspronkelijke, sociologische betekenis wijst echter op iets anders, namelijk op de wijze waarop nieuw ontstane omgangsvormen en sociale praktijken ‘gehabitueerd’ worden, deel gaan uitmaken van verwachtingen, overtuigingen en normen en uiteindelijk een inbedding vinden in een eigen georganiseerd verband. Het gaat hier dus duidelijk om een bottom-up benadering, die kan uitmonden in andere organisatievormen dan wat men kan verwachten vanuit een institutionele, top-down rationaliteit. Wanneer we spreken over strafrecht(shervorming), heeft één en ander uiteraard te maken met het streven naar een evenwicht tussen beide benaderingen. Omwille van dit evenwicht creëert het herstelrecht een ruimte waarin een positieve confrontatie kan plaats vinden tussen ‘geofficialiseerde’ normen en inzichten enerzijds en evoluerende belevingscontexten anderzijds. Het bieden van deze ruimte veronderstelt neutraliteit, een zekere afstandelijkheid ten aanzien van zowel het ene als het andere.

Het bovenstaande wijst op het belang van een zekere autonomie van het bemiddelingsgebeuren en de bemiddelingsorganisatie. Die noodzakelijke autonomie wordt niet enkel op theoretische gronden bepleit, maar is inherent aan de praktijk van bemiddeling waar een gelijkwaardige aandacht geschonken wordt aan de noden en de positie van alle betrokkenen. Deze erkenning van de autonome dynamiek van bemiddeling vindt men terug in internationale regelgeving, zoals Aanbeveling R(99)19 van de Raad van Europa. Deze autonomie zit ook vervat in het neutrale karakter van het bemiddelingsaanbod, welke als voorwaarde geldt voor het maximaal kunnen aanspreken van de conflictpartijen. Deze autonomie blijkt in de wet van 22 juni 2005 verzekerd te zijn.

Deze nu wettelijk verzekerde autonomie slaat echter enkel op het bemiddelingsaanbod en het bemiddelingsproces. Door deze niet door te trekken naar het niveau van de

bemiddelingsorganisatie (wat evenmin in de ontwerp-uitvoeringsbesluiten blijkt voorzien te zijn), zou deze autonomie na verloop van tijd een maat voor niets kunnen zijn. Of wat meer triviaal bekeken: de bemiddelingsinitiatieven zouden wel eens het werktuig kunnen worden van bestaande organisaties die in de omarming van bemiddeling en conferencing een middel zien om hun verdere bestaan te onderbouwen.

De wet van 22 juni 2005 voorziet evenmin in een lokale, coördinerende structuur. Verschillende herstelrechtelijke projecten kunnen naast mekaar gaan functioneren, zowel op uitvoeringsniveau (de bemiddelingsdienst) als op bestuursniveau (de stuurgroepen). Het zo nagestreefde eenheidsconcept vindt – om niet heel duidelijke redenen – geen steun van de wetgever noch van de uitvoerende macht. Deze laatste haast zich te melden dat lokale samenwerking uiteraard belangrijk en zelfs vereist is, maar dat monopolievorming niet in de hand mag gewerkt worden. In het licht van het bovenstaande betoog mag echter duidelijk zijn hoe belangrijk een eenheidsconcept is, en dit om precies een tegengewicht te kunnen bieden tegen heersende denkwijzen die een eigen (ook beleidsmatige) ontwikkeling van herstelrechtelijke werkvormen bemoeilijken. Dergelijke constructieve tegenmacht veronderstelt het uitbouwen en bewaken van een gemeenschappelijke visie en gedeelde werkingsprincipes en het tegengaan van versnippering.

Daarnaast zijn er meer praktische redenen voor het behoud van een eenheidsstructuur. Eén argument betreft het streven naar meer transparantie en coördinatie van het bemiddelingsaanbod. De aanwezigheid van vier (of meer: GAS, Prorela, ...) verschillende slachtoffer-daderbemiddelingsprojecten per gerechtelijk arrondissement biedt zowel voor de rechtzoekende, het publiek als de professionele verwijzers een onoverzichtelijk geheel en is ook om economische redenen niet te verantwoorden. Er zijn sterke argumenten die pleiten voor een centrale

‘dispatching’ van bemiddelingsdossiers: op die wijze kan de meest gepaste bemiddeling aangeboden worden vertrekkende van de noden van de betrokkenen en de eigen kenmerken van de conflictsituatie. Een ander voordeel tenslotte betreft de mogelijkheid tot het bieden van onderlinge ondersteuning en interactie.

Ivo Aertsen
K.U.Leuven

(1) De workshop kwam tot stand in het kader van het Europese onderzoeksnetwerk van COST Actie A21 (‘Restorative Justice Developments in Europe’) (<http://www.euforumrj.org/projects.COST.htm>) en vindt een neerslag in de volgende publicatie: Aertsen, I., Daems, T. and Robert, L. (eds), *Institutionalizing Restorative Justice*, Cullumpton, Willan Publishing, 2006.

Noodzaak van een eenheid van structuur binnen de organisatie van de bemiddelingsdiensten?

Toen mij werd gevraagd om ideeën neer te schrijven over het thema ‘de organisatie van de bemiddelingsdiensten’, was ik onmiddellijk enthousiast. De veelheid van bemiddelingsdiensten in het Vlaamse landschap zou immers iedereen die op de één of andere manier betrokken is bij de uitbouw van een bemiddelingsdienst, moeten uitnodigen om na te denken over de ideale organisatievorm van deze bemiddelingsdiensten. Maar ik moet bekennen dat mijn enthousiasme, met het naderen van de deadline voor het schrijven van dit artikel, steeds meer plaats begon te ruimen voor twijfels en vragen om dit thema ‘grondig’ aan te pakken. De veelheid van maatschappelijke actoren die allen een prominente rol hebben in het mogelijk maken van een bemiddelingsproces tussen twee partijen

(dader/slachtoffer), vormt ongetwijfeld de uitdaging om deze allen een juiste plaats te geven in de ideale organisatievorm.

Mijn mening en visie steunen zeker op ervaringen die ik heb opgedaan als adjunct-adviseur van o.m. de bemiddeling in strafzaken en als lid van de stuurgroep herstel voor het gerechtelijk arrondissement Antwerpen. Door het uitoefenen van deze functies ondervind ik hoe de huidige situatie van organisatie niet als modelvoorbeeld kan dienen, wat ook niet wil zeggen dat er in het verleden geen positieve ontwikkelingen zijn geweest. Een ander paar mouwen is evenwel het geven van een alternatief van een ideaal organisatie-model voor de bemiddelingsdiensten.

1. De situatie anno 2005: een doolhof van bemiddelingsdiensten ?!

Ik denk dat ik geen revolutie preek door te stellen dat het huidige organisatie-model van de bemiddelingsdiensten, indien we het bekijken in zijn totaliteit, niet als ideaal kan worden beschouwd.

Voor een insider is het al niet evident om een duidelijk beeld te krijgen van de verschillende bemiddelingsdiensten die bestaan in Vlaanderen. Misschien is het daarom nuttig om kort en schematisch een overzicht te geven van de wijze waarop de huidige bemiddelingsdiensten zijn georganiseerd:

- Bemiddeling in strafzaken: Een bemiddelingsdienst(1) die wordt opgezet vanuit de Federale Overheidsdienst Justitie (Dienst Justitiehuisen). Elk gerechtelijk arrondissement beschikt over een dienst bemiddeling in strafzaken. De ‘bemiddeling’ wordt uitgevoerd door federale ambtenaren (justitieassistenten) die enkel een bemiddeling kunnen opstarten op uitdrukkelijk mandaat van de procureur des Konings. Het is de procureur des Konings die toezicht heeft over het verloop van de procedure. Het beleid inzake de bemiddeling in strafzaken wordt uitgestippeld door de parketten (-generaal) met ondersteuning van de Dienst Justitiehuisen.

- Herstelbemiddeling bij minderjarigen:

Herstelbemiddeling bij minderjarigen wordt gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap. Jeugdzorgorganisaties in bijna alle Vlaamse arrondissementen hebben een dienst uitgebouwd om te bemiddelen met minderjarige verdachten. De implementatie en ondersteuning van deze verschillende bemiddelingsdiensten gebeurt door de OSBJ..... (Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg).

- Herstelbemiddeling bij meerderjarigen:

De herstelbemiddeling bij meerderjarigen wordt in hoofdzaak gesubsidieerd door de Federale Overheidsdienst Justitie. In tegenstelling tot de bemiddeling in strafzaken zijn het evenwel geen ambtenaren die de bemiddeling uitvoeren. Voor het werkgeverschap van de bemiddelaars werd in 1998 de vzw Suggnomè opgericht. Deze vereniging staat, voor wat Vlaanderen betreft, o.m. in voor de implementatie van herstelbemiddeling en de uitbouw en ondersteuning van de verschillende bemiddelingsdiensten. In Vlaanderen beschikt bijna elk arrondissement over een bemiddelingsdienst meerderjarigen.

En sedert 2001 loopt binnen Suggnomè, met de steun van de Vlaamse Gemeenschap, een experiment inzake de uitwerking van een analoog bemiddelingsaanbod in de fase van de strafuitvoering in de arrondissementen Leuven en Turnhout.

- Schadebemiddeling op politieniveau: Deze projecten zijn ondergebracht bij de politiediensten of de stadsdiensten. In een beperkt aantal Vlaamse steden werden deze projecten uitgebouwd (Leuven, Mechelen, Lier).

In Vlaanderen (en België) zijn er dus heel wat bemiddelingsdiensten beschikbaar. Het probleem is echter dat al deze diensten vrij

onafhankelijk van elkaar zijn ontwikkeld en dat er een gebrek heerst aan eenheid en uniformiteit. Deze evolutie heeft geleid tot het verschillend invullen en interpreteren van de finaliteit van een bemiddeling. Cruciale vragen inzake de bemiddeling zullen niet steeds éénduidig door de verschillende diensten beantwoord worden:

- Wat verstaan we onder neutraliteit van een bemiddelaar?
- Kan bemiddeling beschouwd worden als een alternatieve maatregel?
- Wat is de rol van de samenleving in het uitwerken van een bemiddelingsproces?
- Hoe positioneert de bemiddelaar zich tegenover de magistratuur die het strafrechtelijk dossier beheert?
- Hoe wordt het bemiddelingsaanbod gedaan naar de partijen?
- Enz...

Natuurlijk heeft het naast elkaar bestaan (en ontwikkelen) van de verschillende bemiddelingsdiensten ook positieve gevolgen gehad voor de bemiddelingspraktijk. In Vlaanderen was er immers ruimte om te experimenteren hoe concreet vorm gegeven kon worden aan de nieuwe methode van bemiddeling als conflicthantering (vooral in de jaren 90). Ongetwijfeld heeft dit bijgedragen tot enerzijds een verfijning van de bemiddelingspraktijk en anderzijds tot het creëren van inzichten in de positionering van bemiddeling als 'conflicthanteringsproces' ten aanzien van de betrokken partners (justitie, politie, balie, hulpverlening,...).

Nu de meeste bemiddelingsdiensten de experimenteerfase echter ontgroeid zijn, lijkt het aangewezen om te streven naar enige uniformiteit tussen de diensten. De noodzaak om te spreken met één stem lijkt zich steeds meer op te dringen. Onlangs gaf ik in het kader van een vormingssessie voor de magistratuur een uiteenzetting over de bemiddeling in strafzaken. In deze uiteenzetting werd door mij een kort overzicht gegeven van de verschillende

bemiddelingsdiensten. Opvallend was dat het voor de magistraten (gerechtelijke stagiairs) zeer moeilijk te begrijpen was wat nu in feite het verschil was tussen al deze bemiddelingsdiensten. Vooral de verwarring tussen herstelbemiddeling en strafbemiddeling, die een toch wel totaal andere finaliteit hebben, was alom aanwezig. Verschillende vragen werden in dit kader op mij afgevuurd. “Waarom heeft de wetgever twee naast elkaar bestaande circuits opgestart? Waarom kunnen de justitieassistenten geen herstelbemiddeling uitvoeren? Waarom kan in de bemiddeling in strafzaken ook gewerkt worden met een andere alternatieve maatregel en kan dit niet bij een herstelbemiddeling...?”

Tevens werd mijn vermoeden van de structurele ondoorzichtigheid bevestigd door andere ervaringen. In het verleden kreeg ik bijvoorbeeld vragen van parketmagistraten op het Hof van Beroep om een procedure bemiddeling in strafzaken op te starten naar aanleiding van een sensibiliseringscampagne rond herstelbemiddeling. Of onlangs verscheen het persbericht van de Ministerraad waarin de drie ontwerpen van koninklijke besluiten die betrekking hebben op de nieuwe ‘bemiddelingswet’ van 22 juni 2005(2) werden beschreven onder de algemene titel van de “bemiddeling in strafzaken”.

2. Noodzaak van uitzuivering van de bemiddelingsdiensten.

Op basis van de verwarring die er heerst op het terrein over de finaliteit van de verschillende bemiddelingsdiensten en op basis van de uitdaging om bemiddelingsprocessen meer maatschappelijke draagkracht te geven, lijkt het in eerste instantie noodzakelijk om de bemiddelingsdiensten uit te zuiveren. Bemiddelingsdiensten kunnen enkel maar efficiënt kenbaar gemaakt worden bij de belanghebbenden (daders/slachtoffers, relevante diensten en organisaties) indien er eensgezindheid bestaat over de finaliteit van een bemiddelingsproces. En de grootste uitdaging zal erin bestaan om deze finaliteit niet enkel intern te

bespreken, maar vooral extern. Het zullen vooral onze partners zijn (justitie, politie, balie, hulpverlening,...) die ook de uiteindelijke finaliteit van de bemiddeling samen zullen moeten erkennen en ondersteunen.

Het zou ons te ver afleiden naar de kern van de zaak (en het zou trouwens ook pretentiefus zijn) indien ik in een notendop de finaliteit van de bemiddeling zou beschrijven. Vandaar dat ik me beperk tot de sleutelbegrippen van de bemiddelingsmethodiek: neutraliteit, vertrouwelijkheid en vrijwilligheid. Indien we deze begrippen toepassen op de verschillende bemiddelingsdiensten, zien we dat vooral de bemiddeling in strafzaken moeilijkheden heeft om zijn weg te vinden in het consequent hanteren van deze begrippen. Eerst en vooral is er de vertrouwelijkheid. Gezien de procureurs des Konings het toezicht uitoefenen op de uitvoering van de bemiddelingsopdracht, kan niet gesteld worden dat een bemiddeling tussen partijen in een sfeer van vertrouwen kan gebeuren. Hetzelfde geldt voor de neutraliteit. Justitieassistenten kunnen misschien wel een neutrale houding aannemen, maar gezien zij gemandateerd worden door de procureur des Konings (en niet door de partijen) hebben zij geen neutrale positie. De justitieassistenten worden immers ingeschakeld door het openbaar ministerie voor de specifieke afhandeling van een dossier dat zich bevindt in een opsporingsonderzoek. En tenslotte hebben we de vrijwilligheid. Het is een term die ook bij de andere bemiddelingsdiensten nooit 100% zuiver kan worden ingevuld. Maar nergens is het resultaat van de bemiddeling belangrijker als bij de bemiddeling in strafzaken. De justitieassistent controleert immers of de dader zijn overeenkomst uitvoert. Een correcte uitvoering van de overeenkomst (en de andere mogelijke voorwaarden zoals vorming, therapie of dienstverlening) betekent immers een verval van strafvordering.

De tijd lijkt mij dan ook rijp om de discussie aan te vatten om de bemiddeling als methodiek (en voorwaarde) uit de bemiddeling in strafzaken te lichten. Beter zou zijn indien bemiddeling in strafzaken niet alleen een andere

titel zou krijgen (bemiddeling is immers een misleidende term omdat de titel niet in overeenstemming is met de inhoud van de procedure), maar ook een andere inhoud. De beleidsmakers zullen vroeg of laat hun verantwoordelijk moeten nemen om de bemiddeling in strafzaken uit te zuiveren om niet steeds verwarring te zaaien op het terrein betreffende de finaliteit van een bemiddelingsproces. Een voorstel zou kunnen zijn om het huidige artikel 216ter van het Wetboek van Strafvordering te omschrijven als een verwettelijking van de pretoriaanse probatie (specifieke omschrijving van voorwaarden die leiden tot een verval van strafvordering). In een dergelijke constructie kan (moet) zelfs het slachtoffer een rol blijven spelen, al was het maar om op een snelle en efficiënte wijze zijn schade ten gevolge van het misdrijf te kunnen recupereren van de verdachte. Maar vanuit deze optiek zou er geen sprake meer zijn van het opstarten van een bemiddelingsproces door een justitieassistent tussen verdachte en slachtoffer, maar is de financiële vergoeding van het slachtoffer door de verdachte een voorwaarde sine qua non om te komen tot een verval van strafvordering (al dan niet gekoppeld aan andere voorwaarden zoals vorming, therapie of dienstverlening).

3. Noodzaak van eenheid van structuur

Het uitzuiveren van het kleurrijke landschap van de bemiddelingsdiensten zal echter niet voldoende zijn om als bemiddelingsdienst een plaats te verwerven in de maatschappelijke structuren. Bemiddelingsdiensten in de strafrechtelijke context kunnen maar ingeburgerd geraken in de verschillende maatschappelijke echelons indien vanuit het beleid werk wordt gemaakt van eenheid van structuur. Een eerste en grote stap in de goede richting is dat met de nieuwe bemiddelingswet van 22 juni 2005 duidelijke erkenningscriteria geformuleerd zullen worden. Het zou dan ook logisch zijn dat de bestaande bemiddelingsdiensten zich enigszins aanpassen aan deze criteria. Toch zijn er enkele hinderpalen die een eenheid van structuur in de weg staan.

Ten eerste werd in artikel 553 van het Wetboek van Strafvordering uitdrukkelijk neergeschreven dat een zuivere bemiddeling (zoals bedoeld in de wet van 22 juni 2005) kan worden opgestart naast het toepassen van artikel 216ter (bemiddeling in strafzaken). De wetgever heeft dit als volgt geformuleerd: "Onder voorbehoud van artikel 216ter van dit Wetboek, kan elkeen die een direct belang heeft in elke fase van de strafprocedure en tijdens de strafuitvoering verzoeken om bemiddeling". Concreet wil dit zeggen dat een procureur des Konings erop toe ziet dat personen worden geïnformeerd over de mogelijkheid een bemiddeling aan te vragen. Deze mogelijkheid zou zelfs bestaan indien een procedure bemiddeling in strafzaken lopende is omdat de 'strafbemiddelingsprocedure' wordt opgevat als een middel waarover de procureur des Konings beschikt om een zaak af te sluiten met een verval van strafvordering. De wetgever erkent dus dat beide bemiddelingsprocessen een andere finaliteit hebben (anders zouden ze nooit naast elkaar kunnen blijven bestaan), maar heeft niet de moed gehad om de bemiddelingsvoorwaarde in art. 216ter van het Wetboek van Strafvordering uit te zuiveren of te herpositioneren t.o.v. de nieuwe bemiddelingswet. Dit is een gemiste kans om te komen tot een duidelijke éénheidsstructuur voor de bemiddeling omdat de verwarring tussen beide bemiddelingsprocessen zal blijven bestaan. Ten tweede heeft het bewuste artikel 554 inzake de erkenningscriteria (boek II, titel VI, Wetboek van Strafvordering) van de wet van 22 juni 2005 enkel maar betrekking op de diensten die door de Minister van Justitie worden erkend. Bepaalde bemiddelingsdiensten (minderjarigen, bemiddelingsaanbod op het niveau van de strafuitvoering) worden gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap zodat de totaliteit van eenheid van structuur voor de bemiddelingsdiensten niet kan gecreëerd worden met de wet van 22 juni 2005. De beleidsverantwoordelijken (zowel Justitie als de Vlaamse Gemeenschap) hebben hier de kans laten liggen om samen te zoeken naar een éénheidsconcept. Persoonlijk deel ik de bescheiden

mening dat de Vlaamse Gemeenschap meer gewicht in de schaal kan leggen om een dergelijk éénheidsconcept naar zich toe trekken. Het zijn immers niet alleen de sleutelbegrippen van de bemiddeling (neutraliteit, vertrouwelijkheid en vrijwilligheid) die beter hun weg vinden binnen de structuren van de Vlaamse Gemeenschap, ook andere argumenten zouden hier een rol kunnen spelen. Het bemiddelingsaanbod van de bemiddelaar naar de partijen toe kan toch eerder omschreven worden als het geven van bijstand aan partijen om met elkaar in communicatie te gaan ten gevolge van het misdrijf. Een taak die perfect past in de algemene bijstandsfunctie van de Vlaamse Gemeenschap en in het bijzonder de hulp en/of dienstverleningsfunctie van het departement welzijn. Natuurlijk ben ik realistisch genoeg om te beseffen dat justitie een belangrijke partner is voor het kunnen uitbouwen van een bemiddelingsdienst. Maar het creëren van formele overlegorganen lijkt mij eerder het instrument te zijn om justitie (en andere relevante diensten) te betrekken bij het uitbouwen van de bemiddelingsdiensten (zie punt 4).

Tevens moeten we beseffen dat de Vlaamse Gemeenschap de bevoorrechte partner zal zijn om mogelijke vrijwilligers in te schakelen in de verdere ontwikkeling en toepassing van de bemiddelingsprocessen tussen partijen. Enerzijds zijn vrijwilligers de ultieme vertegenwoordigers van de samenleving om maatschappelijke bijstand te geven aan partijen om een bemiddelingsproces op gang te brengen (cfr. Slachtofferhulp). Maar daarnaast moet rekening worden gehouden met het praktisch argument dat vrijwilligers noodzakelijk zullen zijn om ieder persoon die een direct belang heeft in het kader van een gerechtelijke procedure de mogelijkheid te geven toegang te krijgen op het aanbod van een bemiddelingsproces. Met de wet van 22 juni 2005 werd de mogelijkheid geschapen dat ieder direct belanghebbende in elke fase van de strafprocedure en tijdens de strafuitvoering kan verzoeken om een bemiddeling. Professionele bemiddelaars zullen handen te kort ko-

men om in te gaan op de vele bemiddelingsaanvragen. En ondertussen weten de beleidsmakers reeds dat bemiddeling een dure economische activiteit is die onmogelijk enkel door professionals kan worden gedragen. Het debat inzake het werken met vrijwilligers zal dus zeker gevoerd moeten worden!

In de discussie welke overheid (Vlaamse Gemeenschap versus Justitie) nu finaal het laken naar zich toe moet trekken wordt soms gedacht aan een co-financiering door de Vlaamse Gemeenschap en Justitie. Een dergelijk idee lijkt zeker aantrekkelijk. Al was het maar om op die wijze de bemiddeling als methode van conflict-hantering meer bestaansrecht te geven binnen het gerechtelijk apparaat. Toch lijkt mij een dergelijke optie moeilijk realiseerbaar omdat de kans bijzonder groot is dat dergelijk model resulteert in een ondoorzichtig besturingsorgano-gram waar niet steeds duidelijk is wie voor wat verantwoordelijk is. Een dergelijk duo-beheer van de bemiddelingsdiensten zou immers niet stroken met het managementsprincipe dat eenheid van sturing een voorwaarde sine qua non moet zijn om een maximaal rendement te halen. Persoonlijk denk ik dat er andere modellen zijn om justitie (en andere partners) te betrekken bij de werking van de bemiddelingsdiensten: de inbedding van de bemiddelingsdiensten in formele overlegplatforms.

4. Inbedding van de bemiddelingsdiensten in formele overlegplatforms

Zelfs indien de beleidsmakers resoluut zouden kiezen om bemiddelaars te huisvesten onder de éénheidsparaplu van de Vlaamse Gemeenschap, dan nog zal overleg noodzakelijk zijn met externe partners om bemiddelingsprocessen maatschappelijk te verankeren.

In alle bescheidenheid mogen we stellen dat in Vlaanderen reeds veel werk werd verzet om dergelijke overlegplatforms te organiseren. De huidige stuurgroepen die bijna in elke gerechtelijk arrondissement operationeel zijn, zijn hiervan het belangrijkste resultaat.

De ingeslagen weg zal dus verder bewandeld moeten worden. En op dit niveau zullen er wel samenwerkingsakkoorden geformuleerd moeten worden tussen Justitie en de Vlaamse Gemeenschap. Net zoals er samenwerkingsakkoorden werden gesloten tussen deze twee overheden inzake het ontwikkelen van een geïntegreerd slachtofferbeleid (met de arrondissementale raden als formele overlegplatforms), zouden deze stuurgroepen ook geïstitutionaliseerd moeten worden om meer erkenning te krijgen. De creatie van een overkoepelend nationaal forum zal ook hier zeker geen overbodige luxe zijn om knelpunten om te buigen in structurele oplossingen.

De rol van de stuurgroepen zal wel enigszins veranderen. Terwijl zij in de beginfase het pad hebben geëffend om bemiddelingsprocessen mogelijk te maken, zullen zij zich in de toekomst ontwikkelen naar een orgaan dat het loutere bemiddelingswerk overstijgt. De bemiddelingsdiensten, die in het ideale scenario een eenheid van structuur hebben, zouden in dit kader enerzijds mede-uitvoerder zijn van het lokale beleid inzake herstelrecht en anderzijds zouden zij de partners aanspreken op hun verantwoordelijkheid om ruimte te creëren waar partijen betekenis kunnen uitwisselen die zij geven aan het misdrijf en de gevolgen ervan. In deze optiek is de methode van bemiddeling als conflicthantering een volwaardige taak van de bemiddelingsdienst, maar heeft de bemiddelingsdienst net zoals de andere partners (justitie, balie, politie, hulpverlening) een verantwoordelijkheid in het vorm geven van het lokale herstelbeleid.

De Dienst Justitiehuisen zou in de organisatie van deze platforms een coördinerende rol kunnen vervullen. In het wettelijk kader van de justitiehuisen wordt de coördinatie, promotie en bekendmaking van initiatieven rond alternatieve geschillenbeslechting (samen met straffen en maatregelen) beschreven als een taak voor de justitiehuisen. Het mag duidelijk zijn dat het justitiehuis een opdracht heeft relevante partners die noodzakelijk zijn om een beleid te voeren rond alternatieve geschillen-

beslechting, waar bemiddeling als methode deel van uit maakt, rond de tafel te brengen.

5. En waar staan we nu eigenlijk...?

Het 'bemiddelingsveld' heeft de laatste 10 jaar zeker niet stilgezeten in het zoeken naar zijn ideale organisatievorm. Vele wegen werden reeds bewandeld. Sommige paden liepen dood, andere wegen moesten verbreed worden en nog andere moesten worden rechtgetrokken om sneller op onze bestemming te zijn. Het positieve is dat de beleidsmakers stilaan beseffen dat de bemiddelingsdiensten beter gestructureerd moeten worden om zichtbaar aanwezig te zijn in onze samenleving. De nieuwe bemiddelingswet van 22 juni 2005 is hiervan een recent voorbeeld. Toch worden heden nog te veel bruggen gebouwd die bepaalde hindernissen moeten omzeilen. In de eerste plaats denken we dan aan het niet willen/kunnen uitzuiveren of herpositioneren van de dienst bemiddeling in strafzaken. Tevens wordt het ook tijd dat knopen worden doorgehakt in de bepaling welke overheid verantwoordelijk zal zijn voor alle bemiddelingsdiensten (eenheidsstructuur van de bemiddelingsdiensten). Tegelijkertijd zullen samenwerkingsverbanden uitgewerkt moeten worden tussen Justitie (magistratuur, justitiehuisen, balie), Binnenlandse zaken (politie) en Vlaamse Gemeenschap (hulpverlening en de bemiddelingsdiensten?) om bemiddeling een plaats te geven in de uitbouw van een herstelgericht strafrecht. Het justitiehuis kan in ieder geval al klaar staan om de gasten te ontvangen ter ondertekening van deze akkoorden!

Tom Goosen
Attaché
Dienst Justitiehuisen
10/11/05

(1) De wet van 10 februari 1994 betreffende de bemiddeling in strafzaken omschrijft dat de procureur des Konings aan de verdachte een bemiddeling, vorming, therapie (medische behandeling) of dienstverlening kan voorstellen teneinde de strafvordering zal vervallen in-

dien deze voorwaarden correct worden nageleefd. In deze optiek kan bemiddeling bestaan als enige voorwaarde om een verval van strafvordering te bekomen, maar kan ze ook met andere voorwaarden (vorming, therapie of dienstverlening) worden voorgesteld.

(2) Wet van 22 juni 2005 tot invoering van bepalingen inzake de bemiddeling in de Voorgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering en in het Wetboek van Strafvordering.

Samen onder één dak?!

In wat volgt wensen we als dienst BAAL ons terrein te exploreren dat naar voren treedt wanneer de vraag gesteld wordt: ‘Hoe ziet men de inbedding van herstelbemiddeling in een dienst?’

BAAL als huidige organisatie

BAAL is een project van vzw Jongerenwerking Pieter Simenon te Lommel en kadert alzo binnen de Bijzondere Jeugdbijstand. Voor de duidelijkheid geven we een korte schets van de huidige organisatiestructuur van onze dienst.

Als dienst hebben we een tweeledige opdracht met enerzijds de ontwikkeling en de gecoördineerde uitvoering van een globale herstelgerichte visie en aanpak t.a.v minderjarige delictplegers van de gerechtelijke arrondissementen Hasselt en Tongeren (i.c. de provincie Limburg) en anderzijds de effectieve uitvoering van de afhandelingsvormen bij minderjarige delictplegers, met name herstelbemiddeling, HERGO, het leerproject Slachtoffer in Beeld – Minderjarigen (SIB-M) en gemeenschapsdienst.

Deze opdracht realiseren we overkoepelend met het gebruikelijke overleg met relevante partners. Concreet werken we in de praktijk met inhoudelijke subteams per afhandeling. Voor Limburg coördineren we het team herstelbemiddeling Limburg(1) en het team gemeenschapsdienst minderjarigen Limburg. Deze teams zijn samengesteld uit verschillen-

de Limburgse AGM-diensten waarbij vanaf de start uitdrukkelijk gekozen is voor deze samenwerkingsoptie los van de verschillende subsidiërende overheden of werkgevers. Daarnaast nemen we deel aan het team SIB-M en de methodiegroep HERGO. Wij zitten dus samen onder dak met bemiddelaars én begeleiders van HERGO, leerproject en gemeenschapsdienst.

De exploratie in onze organisatie

In onze exploratie hebben we niet alleen stilgestaan bij onze huidige structuur. We hebben tevens gepoogd om het vizier open te houden naar de wenselijkheid – weliswaar onze wenselijkheid – van een structuur. Wat volgt zijn een aantal bevindingen die stof bieden tot discussie in het uitklaren van herstelbemiddeling in organisatieperspectief. Hierbij hebben we twee vragen voor ogen gehouden: wat bindt ons inhoudelijk en wat bindt ons organisatorisch?

1. Wat is ons inhoudelijk bindweefsel om onder één dak te zitten met bemiddelaars én begeleiders van een leerproject of van gemeenschapsdienst?

Het beantwoorden van deze vraagstelling brengt ons zowel bij onze doelgroep van minderjarige delictplegers en hun slachtoffers als bij onze basisvisie op herstel. De doelgroep van minderjarige delictplegers omvat jongeren die feiten plegen en hierbij slachtoffers maken. Dit is een punt van gemeenschappelijkheid. Maar onze doelgroep vraagt ter gelijktijd ook om differentiatie. Iedere conflictsituatie vraagt immers om een gericht en gepast antwoord en dit liefst nog op het juiste moment. Enkel herstelbemiddeling aanbieden ten aanzien van deze doelgroep lijkt ons daarom onvoldoende. Het een en ander wordt verklaard vanuit onze visie op herstel. Deze visie is gericht op een brede benadering van herstel. Herstelgericht reageren is voor ons ruimer dan enkel bemiddeling, directe communicatie en

dialogo tussen de betrokken partijen. In het reageren met herstel willen we de partijen evenwaardig benaderen in een proces van betekenisverlening. Dit proces dient de mogelijkheid te bieden aan de partijen om te komen tot uitwisseling van betekenis die zij geven aan de schade-verwekkende gebeurtenis en de gevolgen ervan.

In onze visie hebben we de ruimte gelaten om naast het bemiddelingsaanbod een aanbod van andere herstelgerichte methodieken te ontwikkelen om zo een herstelgericht aanbod op maat te realiseren als reactie op jeugddelinquent gedrag. Ons huidig aanbod van herstelbemiddeling, HERGO, leerproject SIB-M en gemeenschapsdienst beschouwen we dan ook als een realisatie van onze opdracht en visie. We voorzien in een breder herstelgericht aanbod omdat we ook herstelgericht willen reageren in die conflictsituaties waar een bemiddelingsproces initieel niet mogelijk of wenselijk is voor de betrokken partijen.

Het aanbieden van meerdere afhandelingen naast elkaar, zoals dat binnen BAAL gebeurt, daagt ons als dienst uit om visie - en methodiekontwikkeling als een blijvend dynamisch gegeven te hanteren.

Een methodiek als herstelbemiddeling met zijn specifieke werkingsprincipes en procedure heeft op zich recht op een autonome positie binnen het reageren op jeugddelinquentie maar staat niet louter op zich. In onze structuur wordt ze uitgedaagd om haar principes te toetsen aan en zelfs te plaatsen naast andere afhandelingen in de praktijk.

We beschouwen deze beweging als een kruisbestuiving van herstelbemiddeling met de andere afhandelingen en vice versa en ervaren dit als een meerwaarde. Met kruisbestuiving doelen we niet op het creëren van een soort eenheidsmethodiek in de methodieken, bij wijze van een 'hutspot' van het combineren van een beetje bemiddelen met wat gemeenschapsdienst en met wat leerproject. Wat we wel bedoelen is het bijdragen

tot de uitwerking van een afgestemd herstelgericht aanbod waarbij we in staat zijn om op het juiste moment als reactie op een conflict het gepaste herstelgerichte antwoord te bieden.

Het afstemmen van meerdere afhandelingen zou de indruk kunnen wekken dat dit voor nogal wat verwarring en vervaging van de methodieken kan zorgen.

Onze ervaring is echter dat van zodra je de openheid laat om tot afstemming te komen met andere afhandelingen, je als het ware wordt uitgedaagd om je methodiek naar specificiteit te versterken en ook zo tot uiting te brengen in de afstemming met een andere methodiek. Belangrijk is om de bereidheid te tonen om afhandelingen te bekijken als methodieken met een aantal reeds aanwezige herstelkwaliteiten en daarbij de ambitie hebben om te groeien in deze herstelkwaliteiten.

2. Wat is ons organisatorisch bindweefsel?

Met onze huidige structuur van inhoudelijke teamwerkingen per afhandeling kunnen we over heel de provincie Limburg een kwalitatief herstelgericht aanbod garanderen waarin herstelbemiddeling uiteraard een duidelijke plaats krijgt.

Door dit provinciaal aanbod hebben we in de loop der tijd onze positie als centraal aanspreekpunt van de herstelgerichte afhandelingen voor minderjarigen in Limburg duidelijk bepaald. Deze positie van aanspreekpunt uit zich in een duidelijke beeldvorming van de dienst BAAL in associatie met herstelgericht denken en herstelgericht reageren t.a.v. jeugddelinquentie. Daarnaast faciliteert deze provinciale aanspreekpositie gemakkelijk de weg tot een doorgedreven *samenwerkingsnetwerk* met partners in het veld omdat de inhoud steeds kan primeren boven mogelijke belangenverdediging.

Naar personeelsorganisatie hebben wij gekozen voor gecombineerde functieprofielen van de medewerkers. Hierdoor kan een medewer-

ker de uitvoering van twee afhandelingsvormen op zich nemen. Concreet worden de uitvoerende mandaten van de herstelbemiddelaars gecombineerd met ofwel het begeleiden van HERGO, SIB-M of gemeenschapsdienst. Deze gecombineerde mandaten genereren een bredere betrokkenheid op de totale opdracht van de dienst en worden als verrijkend ervaren door de medewerkers omdat ze naast inhoudelijke uitwisseling tussen de methodieken ook een boeiende bijdrage leveren in de beroepsontplooiing van een medewerker.

Bevindingen uit onze exploratie

Als we bovenstaande bevindingen samenbrengen dan hebben we een eerste voorlopig antwoord op de vraag ‘hoe ziet men de inbedding van herstelbemiddeling?’. Ons antwoord stoelt in grote lijnen op enerzijds de inhoud, waarbij we op basis van een gedragen visie op herstel een gezamenlijk doel nastreven voor een gemeenschappelijke doelgroep, én anderzijds op de organisatorische positie van centraal aanspreekpunt, waardoor een aantal realisaties gemakkelijker kunnen plaatsvinden in functie van onze opdracht. Deze argumentaties bevestigen voor ons de stelling ‘Samen onder één dak met de herstelbemiddelaars én de begeleiders van HERGO, leerprojecten en gemeenschapsdienst’.

Wenselijkheid

Afrondend rest nog de vraag of ons organisatie-model waarbij herstelbemiddeling gevat wordt onder een bredere noemer beantwoordt aan onze wenselijkheid van een dienst.

Binnen onze huidige organisatiestructuur zit de mogelijkheid ingebed om tot insluiting van alle herstelgerichte afhandelingen te komen in het realiseren van onze herstelgerichte visie en dit in de hele provincie Limburg. Door per afhandeling specifiek te werken met inhoudelijke teams kan aangesloten worden door iedere inhoudelijk gelinkte methodiek. Deze aansluiting kan gebeuren los van werkgeverschap en subsidiërende overheid en overstijgt hier de huidige beperkingen van het werkveld. De samenwerking stoelt immers op een

inhoudelijke deelname waarbij ondersteuning en intervisie gerealiseerd wordt rond dezelfde methodiek. Dit is tot op heden een succesfactor geweest in onze uitbouw. Het maakt bijvoorbeeld dat AGM-medewerkers als werknemer van een stad zonder veel complexiteit kunnen deelnemen aan teamwerkingen of dat een herstelbemiddelaar meerderjarigen bijna naadloos inhoudelijk kan aansluiten. Een aantal vraagstukken in het werkveld, zoals bijvoorbeeld de onduidelijkheden tussen Justitie en Vlaamse gemeenschap, kunnen wij in onze structuur overstijgen maar zijn voor optimalisatie vatbaar in de toekomst.

Ons inziens draagt onze huidige organisatie bij tot een kwaliteitsvol herstelrechtelijk aanbod in de provincie Limburg.

Wij kijken uit naar boeiende reacties!

Namens de medewerkers van BAAL,
Dirk Roussard en Ilse Jaspers.

Onze coördinaten:
BAAL
Kattegatstraat 8 bus 8
3500 Hasselt
baal@skynet.be
www.baallimburg.be

(1) Het team herstelbemiddeling Limburg bestaat uit:
Justitie-antenne Genk voor de politiezone GAOZ (Genk—As—Oplabbeek—Zutendaal) in de persoon van Olga Schrooten

Dienst Alternatieve Gerechtelijke Maatregelen (AGM) Maasmechelen voor de gemeente Maasmechelen en regio Dilsen—Stokkem, Maaseik, Kinrooi in de persoon van Ilse Dautzenberg

Dienst Alternatieve Gerechtelijke Maatregelen Lanaken voor de gemeente Lanaken in de persoon van Johnie Nijs.

Daarnaast is Mariet Cuppens als herstelbemiddelaar meerderjarigen in het arrondissement Tongeren eveneens vast teamlid.

BAAL zorgt voor de triëring van dossiers en zit in de persoon van Dirk Roussard het tweewekelijks team voor. Daarnaast zijn Bert Ilsen, Valeska Pavicevic en Bart Verbeeck de herstelbemiddelaars binnen BAAL.

Samenspraak 16.09.05

Prof. Ivo Aertsen (KULeuven) licht het opzet van deze Samenspraak toe en introduceert de twee sprekers. Rob Perriëns, voorzitter van de VI Commissie in Antwerpen, zal de wetsontwerpen inzake de strafuitvoeringsrechtbanken en de externe rechtspositie van de gedetineerden overlopen en Yves van den Berge, substituut parket Dendermonde en voormalig medewerker Dienst individuele gevallen FOD Justitie, zal enkele bedenkingen meegeven. Daarna wordt voldoende tijd voorzien voor bedenkingen, vragen, kritische opmerkingen, kortom: samenspraak.

Toelichting Rob Perriëns

Rob Perriëns overloopt de twee wetsontwerpen. Hij verwijst daarbij naar zijn artikel in de vorige Nieuwsbrief.(1)

Het eerste wetsontwerp betreft de strafuitvoeringsrechtbanken. De geschiedenis hiervan begint reeds in de jaren dertig. Vanuit de vraag hoe we de rechtspositie van de gedetineerden kunnen regelen, is deze bekommernis in de loop der jaren gegroeid (zie de wet Lejeune, de voorlopige invrijheidstelling, de commissies voor de voorwaardelijke invrijheidstelling). Momenteel is het wetsontwerp rond de strafuitvoeringsrechtbanken aangenomen door de Senaat en overgezonden aan de Kamer.

Het tweede wetsontwerp betreft de externe rechtspositie van de gedetineerde (tegenover de interne rechtspositie die gaat over het leven van de gedetineerde binnen de gevangenis). Dit ontwerp staat nog niet zo ver, men heeft gekozen dit apart te behandelen vanuit de praktische overweging aangezien dit ontwerp veel ruimer is. Wegens tijdgebrek zal ook hier dit wetsontwerp minder aan bod komen in de toelichting van dhr. Perriëns.

Wetsontwerp strafuitvoeringsrechtbanken:

Ten eerste valt op dat de samenstelling gelijk is aan de samenstelling van de VI Commissies: een magistraat als voorzitter, een parketmagistraat, administratief personeel en twee assessoren (1 gespecialiseerd in strafuitvoeringszaken en 1 gespecialiseerd in sociale re-integratie). Dit betekent dat er hier sprake is van een voltijds multidisciplinair forum, wat positief kan zijn ter bevordering van visieontwikkeling.

Ten tweede valt op dat er niet werd gekozen voor een externe deskundigheid (= een externe expert, wiens document in het dossier wordt gestoken en dat een deel van het debat wordt). Een interne deskundigheid impliceert dat het beraad meer besloten kan gehouden worden, wat toch belangrijk kan zijn wanneer het gaat over gevoelige kwesties als de vraag hoe gevaarlijk de persoon in kwestie is, of therapie nuttig is, enz.

Ten derde, en dit kan een later discussiepunt worden, moet wel gezegd worden dat het multidisciplinair team niet altijd geldt. Bij straffen tot drie jaar zal de rechter namelijk alleen zetelen. Voor straffen van meer dan drie jaar zal het altijd gaan om een multidisciplinair team. De voorlopige invrijheidsstelling zoals ze nu bestaat zal dus behandeld worden door de strafuitvoeringsrechter, de voorwaardelijke invrijheidsstelling van nu door de strafuitvoeringsrechtbanken.

Dit is toch een opmerkelijk verschil met wat in de Commissie Holsters naar voor werd geschoven. Daar werd gezegd dat het onderscheid tussen 1 rechter en een multidisciplinair team niet afhankelijk mag zijn van het criterium van straffen tot drie jaar of meer, maar dat dit onderscheid moet gemaakt worden o.b.v. de complexiteit van het dossier. Soms heeft men een heel helder dossier, reeds multidisciplinair voorbereid door o.a. de PSD, en is het niet nodig om daar met drie rechters te gaan zetelen.

Terwijl omgekeerd ook dossiers met straffen onder de drie jaar complex kunnen zijn, en ook daar kan het aangewezen zijn om te beslissen met drie rechters. Bovendien is de categorie met straffen van meer dan drie jaar erg klein (zo'n 14-18% van alle dossiers), het multidisciplinaire team geldt dus maar voor een kleine groep.

Een ander opmerkelijk iets, wat ook voer voor de discussie kan zijn, is dat men ook bij de herzieningen de Commissie Holsters niet is gevolgd. Daar werd gezegd dat herzieningen steeds door 3 rechters moeten gebeuren. In het wetsontwerp staat dat als het dossier door 1 of 3 rechters werd behandeld, herziening moet gebeuren met respectievelijk 1 of 3 rechters.

Toelichting Yves van den Berge

Yves van den Berge zal enkele bemerkingen bij de wetsontwerpen maken, vanuit zijn ervaring in de penitentiaire administratie en als parketmagistraat.

Eerst en vooral merkt hij op dat er een zeer belangrijke stap is genomen. Het kan eigenlijk niet dat er nu geen wettelijke basis is (behalve de VI) en dat alles nog geregeld wordt via ministeriële omzendbrieven. Het feit dat er een wet komt, geeft veel meer rechtszekerheid en het feit dat het herzien of vormen van vonnissen weer bij de rechterlijke macht komt te liggen, garandeert de scheiding der machten.

Maar er zijn toch enkele andere bedenkingen.

Ten eerste wat betreft het onderscheid tussen de dossiers te behandelen door de strafuitvoeringsrechters enerzijds en door de strafuitvoeringsrechtbanken anderzijds. Positief is dat de strafuitvoeringsrechtbanken multidisciplinair zijn samengesteld en dat het om meer gaat dan enkel het strikt juridische. Negatief is dat de dossiers met straffen onder de drie jaar, de grootste groep, slechts door 1 rechter worden behandeld. De vraag, die Rob Perriëns reeds gesteld heeft, is of het criterium van duur van de straffen het juiste criterium is om te bepalen of een multidisciplinair team nodig is. Een straf

van twee jaar effectief bijvoorbeeld is niet niks, die krijgt men niet zomaar, dat betreft al behoorlijk zware misdrijven. En voor die zaken zou geen multidisciplinair team voorzien zijn.

Verder valt op dat de toekenningsvoorwaarden erg beperkt beschreven zijn. De contra-indicaties om iemand vrij te laten betreffen enkel de onmogelijkheid in zijn behoefte te voorzien, het risico dat het slachtoffer wordt lastiggevallen en risico voor de fysieke integriteit van derden. Wat dan met witteboordcriminel, diefstallen, zware fiscale fraude, ...? Die voldoen automatisch aan die vereisten.

Bovendien moeten de rechters die nu enkel de VI behandelen, in de toekomst ook die andere 80% van de zaken behandelen, kan de rechter dat materieel aan? Bestaat het gevaar niet dat de rechter gereduceerd wordt tot stempelrechter, die louter het advies van de penitentiaire administratie zal (kunnen) volgen? En bestaat het gevaar niet dat het advies van de directeur net minder grondig zal zijn omdat men weet dat een rechter uiteindelijk zich nog over de zaak moet buigen en hij de ultieme beslissing neemt?

In theorie wordt de voorlopige vrijheid dus afgeschafte, maar in de praktijk zal het bij hetzelfde blijven. Bovendien zal het waarschijnlijk enkel om algemene voorwaarden gaan (bijvoorbeeld geen nieuwe misdrijven plegen), zelden om bijzondere voorwaarden wegens te weinig middelen. En juist zonder die bijzondere voorwaarden bestaat er meer kans op recidive...

Verder wordt de voorlopige invrijheidstelling in de memorie van toelichting nog steeds genoemd in termen van overbevolking, wat toch ook een ernstige beperking is. Zaken als elektronisch toezicht dienen om de overbevolking tegen te gaan, niet de voorlopige invrijheidstelling. De voorlopige invrijheidstelling zou niet mogen worden gebruikt om een structureel probleem op te lossen, maar wel omwille van de houding van de gedetineerde, het opnemen van verantwoordelijkheid, het herstellen rechtelijk denken, ...

De stijgende overbevolking zou op andere manieren aangepakt moeten worden. De vraag stelt zich daarbij wat de oorzaak is van deze overbevolking; zijn er tegenwoordig strengere rechters, is er te weinig capaciteit, zijn er te weinig alternatieven?

Tegenover de beperkte detentie en elektronisch toezicht staat dhr. van den Berge wel positief, als voorbereiding op reïntegratie.

Van den Berge betreurt echter het feit dat de tijdsvoorwaarden nog steeds zijn gesteld op 1/3 van de straf. Het zou beter 1/2 zijn, want nu wordt wellicht bij de bestraffing rekening gehouden met het feit dat men waarschijnlijk toch na 1/3 vrijkomt.

Rond de inbreng van het slachtoffer, betreurt van den Berge dat men zich beperkt tot die slachtoffers die zich burgerlijke partij hebben gesteld. Stel dat er geen materiële schade is (bijvoorbeeld wanneer men de goederen terug heeft), of dat het slachtoffer schrik heeft om zich burgerlijke partij te stellen, of dat het slachtoffer te laat is, dan zou men niet gehoord kunnen worden door de strafuitvoeringsrechtbanken. In de praktijk blijkt dit toch te gaan over een niet te verwaarlozen aantal slachtoffers/dossiers?

Van den Berge verwijst naar de tekst van Leo Van Garsse in de laatste Nieuwsbrief, waarin hij stelt dat het herstelrecht stiefmoederlijk behandeld wordt. Van den Berge deelt deze visie niet, maar staat open voor verdere discussie hier rond, want volgens hem gaat dat meer om een legistiek probleem, eerder dan om gebrek aan visie. Via de uitvoeringsbesluiten kan hier nog een zeer concrete invulling aan worden gegeven, in de wet kan niet alles staan.

Van den Berge concludeert dat het positief is dat er een wettelijk kader is, en dat de bevoegdheden rechterlijke en uitvoerende macht gescheiden zijn. Hij betreurt echter dat het een nogal pragmatische oplossing is, dat de overbevolking een probleem blijft en dat het slachtoffer beperkt wordt tot de burgerlijke partijstelling.

Debat

Uit de zaal kwamen heel wat reacties en discussiepunten naar voren. Wij doen ons best ze hier zo volledig mogelijk neer te schrijven, maar de lezer wordt begrip gevraagd indien de verslaggever enig detail over het hoofd ziet. U dient dat dan maar te zien als gevolg van geboeid luisteren naar de discussie...

Het eerste discussiepunt betreft de multidisciplinariteit. De vraag wordt gesteld of op het niveau van de gevangenis, het personeelscollege zal worden afgebouwd. Legt dit niet heel veel autonomie bij de gevangenisdirecteur?

Er wordt inderdaad gezegd dat de gedetineerde kan gehoord worden, maar hij dient er zelf om te vragen. Anderzijds kan men stellen dat het advies van de directeur veel moet bevatten, en dat hij advies zal moeten doen op basis van zijn diensten. Eigenlijk kan je het zien als een tegenreactie op hoe het nu loopt: pas na driemaal negatief advies wordt de Commissie ingeschakeld, waardoor men het personeelscollege kan zien als een verdragend, log administratief iets dat toch erg beslissend optreedt. Nu wordt dat personeelscollege afgeschaft, maar de idee blijft dat de directeur een gemotiveerd voorstel formuleert, geïnformeerd door o.a. de PSD. De vraag wordt gesteld of de directeur de PSD om advies moet vragen. Hij moet het dossier samenstellen, en in de uitvoeringsbesluiten zal staan wat dat dossier allemaal dient te bevatten, wellicht ook de PSD-verslagen.

Een andere vraag gaat over de probatiecommissies. Deze blijven blijkbaar parallel bestaan naast de strafuitvoeringsrechtbanken?

Oorspronkelijk was het de bedoeling om alles samen te behandelen, maar dit bleek praktisch niet haalbaar. De Commissie Holsters stelde dat internering en probatie op termijn ook onder de strafuitvoeringsrechtbanken zouden vallen, maar dit was nu niet mogelijk. Dat valt te betreuren, maar de wet is nu al ingewikkeld genoeg, misschien is het in die zin niet slecht dat dit pas later wordt toegevoegd. Maar het ware inderdaad niet slecht geweest indien bijvoorbeeld de drie Commissies plaatsvervangende voorzitters had-

den gehad, nl. probatie, VI en bescherming van de maatschappij. Het valt te betreuren dat er geen onderzoek is geweest over de ervaring van de VI-Commissies om op basis daarvan de wet te schrijven...

Het slachtoffer wordt beperkt tot hij of zij die zich burgerlijke partij heeft gesteld. Ook dit brengt heel wat kritiek teweeg. Nu kan een slachtoffer met legitiem en direct belang gehoord worden, het heeft nooit problemen opgeleverd om daarover te beslissen, en in deze wet staat dat dit te moeilijk is en dat men gekozen heeft voor de duidelijkheid, nl. de burgerlijke partijstelling. Dit is absurd, het beperkt heel sterk en laat een hoop mensen in de kou staan. Blijkbaar is het recht op info rechtstreeks verbonden aan het vragen van schadevergoeding?

In het publiek wordt de vraag gesteld of dit inderdaad niet meer duidelijkheid brengt. De wet Franchimont heeft die hele burgerlijke partijstelling en het statuut van benadeelde persoon ingevoerd, is het dan niet logisch dat ook bij de strafuitvoeringsrechtbanken deze redenering wordt verder getrokken? Daar zijn tegenargumenten voor te vinden. Ten eerste omdat men bij andere wetten deze beperking niet invoert, bv. bij de wet op bemiddeling, waar men spreekt over ieder die direct belang heeft. En ten tweede juist omdat zo een hele categorie mensen uit de boot valt. De keuze om zich al dan niet burgerlijke partij te stellen, of eventueel de onwetendheid hier rond, kan veranderen in de loop der jaren.

Maar zal hetzelfde mechanisme om zich niet BP te stellen, niet evengoed gelden bij de strafuitvoeringsrechtbanken? Mensen van slachtofferonthaal menen dat dit niet altijd zo is. Zij merken op dat zij n.a.v. hun brieven i.v.m. penitentiair verlof en dergelijke, toch wel vaak reactie krijgen van slachtoffers die zich indertijd niet burgerlijke partij hebben gesteld. De beleving van slachtoffers kan erg verschillen voor en na de zitting, en kan veranderen in de tijd. Daarbij wordt het voorbeeld gegeven van een incestslachtoffer, dat onder druk van de familie zich geen BP stelt, maar na jaren, bijvoorbeeld wan-

neer de relatie tussen moeder en stiefvader verbroken is, zich wel manifesteert.

Absurd is tevens dat men het responsabiliseringsprincipe ook toepast op de slachtoffers. Nu worden slachtoffers van bepaalde misdrijven automatisch verwittigd, in de toekomst zal dit niet meer zo zijn. Op zich is het niet slecht dat men zich niet meer houdt aan bepaalde categorieën. Problematisch is echter dat het slachtoffer zich zelf zal moeten manifesteren, wat er eigenlijk op neer komt dat men de slachtoffers in de kou laat staan.

Verder is het ook onredelijk te spreken over een 'geïntegreerde slachtoffervisie'. Over slachtofferbejegening staat dat slachtoffers en verwanten goed bejegend moeten worden, en dan beperkt men met deze wet de slachtoffers plots tot burgerlijke partijstellingen. Ook de notie herstel valt in die zin nergens te bespeuren.

Tot slot wordt aangehaald dat het misschien beter zou zijn om, zoals in Nederland, de vervroegde vrijlating te bepalen op 2/3 van de straffen. Dit kan voor slachtoffers veel meer aanvaardbaar klinken. De strafmaten zouden dan weliswaar aangepast dienen te worden. Technisch gezien kan dit, maar het veronderstelt wel het herschrijven van het strafwetboek.

Tot daar de discussie op de Samenspraak. Wordt wellicht vervolgd, we wachten de debatten in de Kamer af...

Alice Delvigne
Herstelbemiddelaar Kortrijk

(1) Zie ook andere artikels van R. Perriens hieromtrent: 'De Strafwetvoeringsrechtbank: een prenataal onderzoek' in: Panopticon (2005), 4, p. 64-73 en 'Wie is er bang van de strafuitvoeringsrechtbank', in: Orde van de dag (nog te verschijnen)

Goed om weten

B²AM BESTAAT 5 JAAR!

DE BEMIDDELINGS- EN BEGELEIDINGSDIENST ARRONDISSEMENT MECHELEN, AFGEKORT B²AM, IS HET ARRONDISSEMENTEEL TEAM DAT ZICH SINDS 2000 MET EEN SPECIFIEK AANBOD RICHT TOT MINDER- EN MEERDERJARIGE DADERS EN/OF SLACHTOFFERS VAN EEN STRAFBAAR FEIT.

In 2004 betekende dit concreet:

324 slachtoffers en 306 daders kregen het aanbod van bemiddeling

88 minderjarigen kregen gemeenschapsdienst

13 minderjarigen kregen leerproject

De lokale stuurgroep begeleidt en adviseert het B²AMteam. Het bestaat uit de Stad Mechelen, het parket van Mechelen, politiezone Mechelen en Lier, stad Lier, vzw Welzijnshuis, vzw OSBJ, vzw Suggnomè, vzw Ivo Cornelis, Justitiehuis Mechelen, Rechtbank van eerste aanleg van Mechelen, Balie van Mechelen, gevangenis van Mechelen.

Via deze weg willen wij alvast alle stuurgroep-leden en samenwerkingspartners bedanken voor de fijne en boeiende samenwerking in Mechelen!

Het B²AM-team

De Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg heeft een nieuw convenant afgesloten met de Vlaamse overheid dat loopt van 1 juni 2005 tot en met 31 december 2006.

Daar waar vroeger de OSBJ thematisch gesubsidieerd werd (kinderrechten/participatie en herstelrechtelijke/constructieve afhandelingen) wordt de huidige basisopdracht in vijf functies onderverdeeld:

1. Functie visie- en methodiekontwikkeling

De OSBJ ontwikkelt inhoudelijke concepten over relevante thema's binnen de sector en dit onder meer door literatuurstudie, onderzoek, het oprichten en begeleiden van werkgroepen en denktanken, het oprichten en begeleiden van eigen pilootprojecten. Resultaatsgebieden zijn: *bestaande sectorregistraties inventariseren; centraliseren en afstemmen; een voorstel formuleren over criteria voor de implementatie van herstelrechtelijke en constructieve afhandelingen (HCA); idem dito voor vernieuwende initiatieven en het Hergo concept verder uitwerken.*

2. Informatiefunctie

De OSBJ verwerft, verwerkt en ontsluit de relevante informatie die de private organisaties van de bijzondere jeugdbijstand helpen bij de optimalisering van hun opdracht en hulpverlening aan hun doelgroep. Resultaatsgebieden hier zijn: *een overzicht aanbieden van het private aanbod; de organisaties bevragen over hun initiatieven (vacatures, studiedagen) en de resultaten bekend maken; de informatie verspreiden via een website en een nieuwsbrief en de uitvoerders van HCA informeren over juridische en wetenschappelijke ontwikkelingen.*

3. Functie Vormingsaanbod

De OSBJ koppelt de verwerkte informatie en de ontwikkelde concepten terug naar private organisaties van de bijzondere jeugdbijstand en het beleid. Resultaatsgebieden zijn: *vormingsaan-*

bod bekend maken via site; meewerken aan organisatie van vormingsdagen voor bemiddelaars (beginners en gevorderden); een forum organiseren voor ervaringsuitwisseling van begeleiders van jeugddelinquenten; meewerken aan een intersectorale cursus communicatie en specifieke vorming aanbieden vanuit specifieke vragen.

4. Adviesfunctie

De OSBJ koppelt de verwerkte informatie en de ontwikkelde concepten terug naar private organisaties van de bijzondere jeugdbijstand, de belendende sectoren en het beleid. Resultaatsgebieden: *op basis van participatie uitdrukken wat leeft in het werkveld en de overheid adviseren over evoluties, inzichten en tendensen betreffende het jeugdrecht.*

5. Ondersteuningsfunctie

De OSBJ biedt ondersteuning aan de private organisaties van de bijzondere jeugdbijstand bij het ontwikkelen van antwoorden op nieuwe maatschappelijke uitdagingen, in overleg met de betrokken actoren. De OSBJ waarborgt dat de door haar opgebouwde knowhow en expertise ter beschikking blijven van de private organisaties van de bijzondere jeugdbijstand. Resultaatsgebieden zijn: *de realisatie van DJINN, de uitbouw van een helpdesk, profilering en bekendmaking van activiteiten in de sector ondersteunen.*

Hilde Geudens
OSBJ

De globale tekst van de convenant kan eerstedaags geraadpleegd worden op de website: www.osbj.be

Stand van zaken uitvoeringsbesluiten bij de wet van 22 juni 2005 tot invoering van bepalingen inzake bemiddeling in de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering en in het Wetboek van Strafvordering

De Ministerraad keurde drie ontwerpen van koninklijke besluiten goed, tot uitvoering van de wet tot invoering van bepalingen inzake bemiddeling in de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering en in het Wetboek van strafvordering.

De wet van 22 juni 2005 biedt een gestructureerd wettelijk kader, waardoor alle personen die betrokken zijn bij een strafrechtelijke procedure op vrijwillige basis een beroep kunnen doen op de bemiddeling.

Sedert een vijftiental jaren zijn er op verschillende niveaus van de strafrechtelijke procedure initiatieven inzake slachtoffer-daderbemiddeling: op het niveau van het parket, tijdens de behandeling van de zaak ten gronde voor de rechtbank en op het niveau van de strafuitvoering.

De bemiddeling heeft, via de praktijken die op het terrein werden ontwikkeld en via de behaalde resultaten, ruimschoots bewezen hoe verdienstelijk zij is. Daarom voorzien de voorontwerpen een algemeen aanbod inzake de bemiddeling in het kader van de strafrechtelijke procedure, in ruime zin.

De voorontwerpen van koninklijk besluit streven drie doelstellingen na:

Bepaling van de erkenningscriteria van de bemiddelingsdiensten

Het eerste koninklijk besluit bepaalt de erkenningscriteria waaraan de bemiddelingsdiensten zullen moeten voldoen om erkend te worden. Hiertoe bevat het besluit ook een erkenningsprocedure en definieert het eveneens de rechten en plichten van de bemiddelingsdiensten.

Tot slot is ook voorzien in een procedure inzake het intrekken en het opschorten van de erkenning.

De subsidiëring van de erkende bemiddelingsdiensten

Het tweede koninklijk besluit schept de mogelijkheid om de erkende bemiddelingsdiensten te subsidiëren. De norm om van subsidies te kunnen genieten is vastgelegd op 50 dossiers per voltijds equivalent per jaar.

Bepaling van de samenstelling en de werkingsregels van de ‘Deontologische Commissie

De wet van 22 juni 2005 richt in de schoot van de Federale Overheidsdienst Justitie een Deontologische Commissie Bemiddeling op. Die zal waken over het invoeren van eenvormige gedragscode voor alle erkende bemiddelingsdiensten. Het derde ontwerp van koninklijk besluit bepaalt de opdrachten, de samenstelling en de werkingsmodus van deze commissie. Het kent ook aan de leden van deze commissie presentiegeld toe en een vergoeding voor de reis- en verblijfskosten. Er zullen 12 commissieleden zijn en de Commissie zal minstens tweemaal per jaar vergaderen.

Bron: persbericht FOD Justitie, 23 september 2005.

David Eyckmans
Suggnomè

Nieuws uit Europa

Het Europees Forum voor herstelrecht

Het European Forum for Restorative Justice is een niet gouvernementele organisatie die werd opgericht in 2000, om de herstelrechtelijke projecten en de verdere ontwikkeling van het herstelrechtelijk gedachtegoed in Europa te ondersteunen. Men wil internationale uitwisseling stimuleren van praktijken en wetenschap met betrekking tot herstelrecht. Concreet beschikt het Forum over een interessante website, waarop de lezer informatie vindt over het Forum zelf en haar activiteiten, over herstelrechtelijke projecten in andere landen, over congressen en andere events mbt herstelrecht en slachtoffer-dader bemiddeling, over publicaties, ... Eenieder kan (betalend) lid worden van het Forum waardoor je automatisch op de hoogte wordt gehouden van de activiteiten van het Forum (oa. door een Nieuwsbrief), en waardoor je ook toegang krijgt tot discussion rooms. Verder organiseert het Forum seminars en congressen. Voor al wie af en toe eens wat afstand wil nemen van zijn eigen praktijk en nieuwsgierig is naar andere herstelrechtelijke culturen, loont het beslist de moeite een kijkje te nemen op:

<http://www.euforumrj.org>

1.Nieuwe naam

Het bestuur van het European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice heeft vorige maand beslist om de naam van deze organisatie te wijzigen en te verkorten tot European Forum for Restorative Justice.

2.Aankondiging Barcelona

Het European Forum for Restorative Justice organiseert van 15 tot 17 juni 2006 voor de vierde keer een conferentie onder de titel 'Restorative Justice- An agenda for Europe'. Men wil er op een interactieve manier werken rond verschillende herstelrechtelijke thema's, die de strikt strafrechtelijke/criminele sfeer overstijgen. Onderwerpen zijn onder meer community mediati- on, bemiddeling op scholen en bemiddeling in zware delicten. Zoals steeds verwacht men van de deelnemers een actieve inbreng in workshops en café conferences. Meer informatie over het programma en inschrijvingsmogelijkheden vindt u terug op de website van het European Forum, of kan u opvragen bij info@euforumrj.org.

3. Summerschool Pilzen 2005 voor slachtoffer-daderbemiddelaars

In 2003 kreeg het Europees Forum voor herstelrecht en slachtoffer-dader-bemiddeling een éénmalige toekenning van middelen via het AGIS programma van de Europese Commissie om te werken rond twee thema's: de uitwisseling inzake training en opleiding van bemiddelaars enerzijds en de training van de magistratuur in het herstelrechtelijke gedachtegoed anderzijds. Een groep praktijkwerkers van verschillende Europese landen ontwikkelden vervolgens twee zeer concrete instrumenten: Aanbevelingen voor training van bemiddelaars en een vorming 'herstelrecht' voor parketmagistraten en rechters.

Tijdens het driedaagse seminarie waarin de aanbevelingen over de training van bemiddelaars vorm kregen, werd het al snel duidelijk dat deze aanbevelingen nog veel discussie nodig hadden. De idee groeide dat een 'Summerschool' tegelijkertijd kon focussen op de aanbevelingen en een uitwisseling van praktijk kon bieden. Op de conferentie van het Europees Forum in Boeda-

pest in oktober 2004 werd er een werkgroepje opgericht om de 'Summerschool' concreet gestalte te geven. De doelstelling van de Summerschool was drievoudig: voorzien in een ondersteunende omgeving voor trainers en bemiddelaars om hun ervaringen met trainingsmodules en bemiddelingsmethodieken te delen; het verder ontwikkelen en adopteren van de aanbevelingen en trainers en bemiddelaars stimuleren tot meer internationale uitwisseling.

De werkgroep was succesvol want zij slaagde erin om de eerste editie van de Summerschool te organiseren. Die ging dit jaar door van 29 juni tot 3 juli in het historische stadje Pilzen in Tsjechië. In totaal kwamen 26 bemiddelaars/trainers uit 9 Europese landen (van IJsland tot Portugal) met verschillende beroepservaring of achtergrond bijeen voor vijf boeiende dagen. De eerste dag werden we op een zeer ludieke manier verwelkomd en aan mekaar voorgesteld. Onmiddellijk was de toon gezet voor de volgende dagen.

Suggnomè stond in voor de tweede dag, waar vooral concreet verder werd gewerkt op de Europese Aanbevelingen. De bedoeling was niet zozeer om vaste standaards te ontwikkelen maar veeleer te nuanceren. Men slaagde erin om op een creatieve manier rond een aantal aanbevelingen de discussie te openen.

Dag drie informeerde de Tsjechische Probation- en Bemiddelingsdienst ons over hun selectie en training van bemiddelaars. In de namiddag bezochten we de lokale Probation- en Bemiddelingsdienst in Pilzen. Unaniem stelde men dat zo'n bezoek aan een lokale dienst een meerwaarde inhoudt en dan ook standaard in het pakket van de Summerschool moet worden voorzien.

De vierde dag werd georganiseerd door Sacro (de Schotse Suggnomè) en focuste vooral op de introductie en uitwisseling van trainingsmethodieken. In de namiddag werden we uitgenodigd voor een tentoonstelling met trainingsmateriaal.

De laatste dag evalueerden we het concept van de Summerschool.

Dit alles vond plaats in een zeer amicale sfeer. Zo hield de Summerschool onder meer een bezoekje in aan de brouwerij van Pilzen waar het beroemde Pilsner bier wordt gebrouwd, naast stadswandelingen en heel wat mogelijkheden om gewoon te genieten van het weer en de locatie. Het was absoluut een combinatie van 'summer' and 'school'.

Maar nog belangrijker en misschien zelfs nog boeiender waren de onderlinge gesprekken over bemiddeling, herstelrecht, trainingsprogramma's, methodiek, vaardigheden, ervaring met zware delicten naast nog andere onderwerpen inclusief juwelen, buikdansen en superman. Die geanimeerde discussies vonden plaats tijdens de sessies, maar ook tijdens de pauzes, de lunch, het avondeten tot zelfs laat in de avond.

Maar aan alle goede dingen komt een einde en de laatste dag gingen we allen naar huis met heel wat extra bagage en een ervaring rijker and last but not least nieuwe vrienden!

Kristel Buntinx
Bemiddelaar fase strafuitvoering

“SAMENSPRAAK”
9 december 2005
! Justitiehuis Mechelen !
Schoolstraat 9
! 2800 Mechelen !

Thema: Organisatie van de bemiddelingsdiensten

14.00 u	Prof. Lode Walgrave: inhoudelijke reflectie op de organisatie van de bemiddelingsdiensten
14.30 u	Natalie Vanpaesschen (coördinator BAL): toelichting bij de structuur van de Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven
15 u	Pauze
15.15 u	Debat aangaande de organisatie van de bemiddelingsdiensten
16.45 u	Einde

Inschrijven kan via het bezorgen van bijgevoegde inschrijvingsstrook aan het secretariaat van Suggnomè of via het sturen van een e-mail naar info@suggnome.be, en dit vóór 2 december 2005. Er is geen mogelijkheid tot het verkrijgen van broodjes. Voor bijkomende inlichtingen kan u terecht bij Noëlla Verreth op het secretariaat van Suggnomè.

INSCHRIJVINGSSTROOK

SAMENSPRAAK 9 december 2005

Hiermee bevestig ik dat ik,

.....(naam)

aanwezig zal zijn op 9 december 2005

Handtekening